

ՏԱՑԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

“ԱՐԵՎԵ ԵՓԵՄԻ ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍԿՐՅՐՆ ՅԱՐԱՅ,

Եւր համեմատութիւններուն սիրով պիտի
ցանկանք կցիլ Եփրեմի շատ Հետաքրքրական
մէկութեան մը Հայերէն հասակուտորը՝ Աբրոյ-
ներէմ մէլլունէն եւ ոչինչ Յօնայ, որ պահուած
է մասնաւարախի թիւ 47 (= A) և 305
(= B) Գործ Պողոսոց ձեռագիրներուն մէջ¹:
Յորպայ մէկութեան այս հասակուտորը 8 ա-
շան շան կը Նշանացնէ Եփրեմի անուամբ ենանօթ
աստրական մէկութեան հետա Ին լիբրոյ Յօն
explanatio², որուն հետ սակայն բնաւ ամենեւն
չէ Համաձայնիր, ինչպէս ընդհանրապէս չեն
Համաձայնիր Եփրեմի ասորի մէկութիւններուն
հետ Հինգերորդ դարու մէջ եղեսական աշա-
կերաներու ձեռքով Թարգ մանուած Հայերէն
Համանուն մէկութիւնները³: Արդէն սակայն
աստրականուն տակ և մէտական հրատարակու-
թեան Եփրեմի ընծայած Ս. Գրոյ ասորի մէկ-
ութիւններուն անեղծութիւնը եւ Հետեւարքը
Հարազատութիւնը, եւ այս պարագային հայ
ընագիրներուն ընդհանրապէս իսկ մանաւորա-
քար Յօրպայ մէկութեան բնագրին ասորերէնէն
աստրագրութիւնները ապացոյց կինան ըլլան միա-
ժամանակ անձնոց Հարազատութեան ու անեղ-
ծութեան, որուն երբ կու գայ կը միանայ լի-
զուական ամենայալը ցուցումը, այսինքն Եփրե-
ման գործոց դասական Հայերէն, անհամառա-
կըլլայ այնու հետեւ ապացոյցը: Յամենայն դէպա-
Յօրպայ մէկութեան 9 հայ հասակուտորը ընկեր
կրնար մէկը զանալ Եփրեմի, առանց միեւնոյն
ասեն զանալ ստիպուելու հին Կատակրասու-
նաւել միւս մէկութիւնները, որոնց հետ այն-
պէս սերտիւ կապուած է ինտորոն նիւթ Հա-

• Ephraemi Syri opera omnia, *marpke* *marpke*,
Ephraemi, p. 1-19. *marpke* Pohlmann, S. Ephraemi Syri
commentariorum in sacram Scripturam textus etc.
Brunsvigae, part. I, 12 *marpke* 15.

• Տես Զարբհանալուն, Մատինադարձուն,
էլ 443-444, որ սխալ կը մնկնէ երկու բնագիրներուն
ապրերեաթիւն:

տուածը. եւ որչափ անկարելի է վերջինս, այն-
չափ հարազատ է եւ կը մայ առաջնոր. առա-
ւելպատճես մեզի ի նպաստ ստիպուած ենք գոր-
ծածել Հռոմի տպագրութեան Յառաջարանին
Դշտակոր խօսք *habent nimirum veterum*
Patrum scripta notas, eodem, quo exarata
fueru, stylo impressas, veros auctores indi-
cantes, quae si adsint, supervacuani operis
sit alio indices quaerere': —

Յովշանէս Անական վարդապետ Ցաւու.
Տցիի իւր Ցորայ մեկնութեան մէջ, որ “ծաղկա-
քարզուն”, Հաւաքրուած է “ի Դաւթայ” եւ ի
Եւելակրուս Նրաիմաց վարդապետացու, Հատ-
ստէկ գործածած է Նժիգեմի ար մենառութիւնը,
որմէ “ծաղկաքարզուն”, սառած իւրացուցած ալ-
ի Կարեւոր Հատուածներ. Թէեւ Վանական բա-
ցայսարքէն բնագրի մէջ չի սեփականեր մեր
Հատակուորը Եփրեմի անուան, այսու Հանգերձա-
մեր արամանցորութեան տահ գտնուուղ ձեռա-
զինսերէն թիւ 847 տակաւնն ցցուցակագրուած
ձեռագրի լուսանցքին վայ Հինգ տեղ կը նշա-
րուի նէւ Համառօսագրութիւնը, որբմն Ե-
փրեմի անուան. եւ արդեւամբ թղ. Չը յառաջ
կը բերուի մեկնութեանս սկզբնաւորութիւնը
որ ի բաց առանց վարդիկ տարագրութիւնները
ըստ ամենայնի նշյն է “Պատման գրոց.”
Եփրեման Հատուածն էն հետ. նշյալքս լուսանցքի
վայ յանուանէ Եփրեմի Կընճայուի Ենեւեւեալ
Հատուածը՝ Ցորայ “Արդար, անարատ, աստուա-
ծոսացտ. Խոսքերոն իրարև մեկնաթիւն.

"(նէր) Ահա հայր եւ մայր եւ եղբայր եւ
ազգ եւ տահմ, եւ ոչ արդար ինչ մասք ի յա-
նուանց (2) մշաւարաց, բարի ստացուածք որ
ոչ կորպօնինք: Կա եւ վայելեր ինչ Վասուեժ
նախ առանելուն ոքեւ եւ ապա կառան ամսու-

Opera omnia. Собр. Р.: таօրական մասին:

և Ակենատան՝ գրակիլ մարդութեան բարովոցին յօ-
ղուածին մէջ, ՇԱՀԱՆ. ԱՄՊ. 1908. Էջ 141. Խօսկովը քա-
ռայրեց ընթացած Վեպոյ մէկանէթան մասին (ան-
տառ Սոմալիան, Quadro della storia letteraria di Ar-
menia, Venezia 1829, p. 102, 108) Կը գրէ. «Թէ Ի՞նչ
Չիմար գործարքացին ի Անդրբ հաս Խոսկովը, չիմար
թէ օրինակերպ մէջ շատոյ որ ի հետ հնուու, ուր շատ
նաև յանաւան կուսանեց Դամիթի և այս գրուած-
ները, թէրեւս Ա. Ղազարոս մատուցագործի Ձեւադրից
յայս շշոյն մըրենն ու ըշտուունն փախտ է զար-
պատ մէջ օրինակերպ ու ծանօթարութիւններու-
թ. 289, թէ. 99ա Աշխարհաւ եւսիրին մէկութիւն
այս շինու որ է Կամիչ գրապահութ ու տօնքութ լուց,
թ. 302, թէ. 40ի. «Եր ուստից լուցու, աւելի որու-
զեա նոր աստանան ձեւադրի մը (առ այժմ թ. 284) ըն-
թէրքասանը. Վանքացաւ եւսիրին էւ այս է գալիք
լարատանին. ու ուստից լուցու, յան կարմատա-

Պատճառաց գրքին մէջ չկայ լոդհակա-
ռակն այս հատուածը, որ սակայն ողնու ունե-
իր մէջ դասական հայերենի հոգւոյն հակառակ
եւ հետեւաբար արգելք ալ չկայ նոյն ար-
գեաբար վերագրելու եփրեմի գրքն. Ներ լու-
սանցագրութեամբ վերջապէս ուրիշ երկու փոքր
քրիկ ու անշանակ հատուածներ ալ կը նշամարակին
120 ր, 125 աւ 127 ա թղթերու քայ, զո-
րքին և մանապէս չփառանշար Պատճառաց գիրքը
Զ արք հ ան ել եւ ան է¹ գիտենք թէ Աւենեսիկ
ձեռագրին (Կամ ձեռագիրներուն) «լուսան-
ցից մէջ կը յիշատակուին Ստեփանոսի, Ներիկ
Եւսեբի եւ այլոց ունաց Հեղինակաց անուանը,
կը թուի ինծի թէ Զ արք հ ան ել եւ ան է գոր-
ծածած ձեռագրին ու մեր անթուականը միեւ-
նոյն նախագաղափար եւ ընտրելագոյն օրինակի
ընդօրինականաց ըլլան, որոնց հանդէպ մատե-
նադարանին թիւ 289 եւ 302 ձեռագրին առաջ-
որիշ ոչ այնափ նստիր մայր-օրինակ մէ կ'են-
թագրուն, որ փոյթ չէ տարած լուսանցագրու-
թիւնները զցուշութեամբ ընդօրինակելու
302 թիւ ձեռագիրը հազիւ քանի մը տեղ-
ունի Հեղինակներու անուններ, ուր երկու տեղու-
կը նշամարուի Ներ ծանօթ համառօտագրութիւննե-
ալ. ասոնցմէ մին միայն (Թղ. 7 ա) նշանակու-
թիւն ունի մեզի համար, ըստ որում բառակա-
րով անդամակուած է Պատճառաց գրքին մէջ, ինչ-
պէս յետոյ պիտի նշատենք, ինչ երկորորդն ե-
փրեմ Յօրայ մեկնածեննեւ արտագրուելու
քայ գոնէ կը տարակում, թե երեւ սորի չօր-
ութիշ գրութիւններէն մէջ բերուած ըլլայ-
ահա այս զոնէ ինծի համար տարակուական
հատուածք.

"(Նժի՛) Այլազը անհնար է առնել ի խո-
րցի զակիւնս, բայց թէ զենուշ դառն եւ զա-
զիղն ի ներքու ձեռքն, յորս ըմբռնին քարիքն
մի վասն ընանալ ներսութեան, եւս վասն վաս-
տեցւինք, զոր վերցոցց եալ թուունը ստեն-
ի գագաթին ամձափն եւ անդէն ման ակունք
եւ զայն քաղցին բանաւորը ի ձեռն մահապար-
ատաց:

Աւանականի գրչին տակ գրութեան ընդ-
հանրապէս որչափ կերպարանափոխուած ու
կրմատուած ըլլալուն գաղափար կազմելու հա-
մար պատաժ կը համարիմ ամժմեն իսկ մենա-

թեանս քանի մը կտորները զուգադրութեան
ենթարկել հոս, ուր վատականի մեկնութեան
դաստարկ տեղիները կը ցուցընեն կրատում-
ները, իսկ նորաբափերը՝ փոփոխութիւնները.

Գիրք Պատճեռություն

Վանականի մեկնութիւն

Вопрос (№. 289).

1. Արքէն եւ արքան է
որպէս կերպիմիք յայտնի
յերիսաւոր կերպից,
ոյնիպէս յաւմառութեամբ
զպիկուցուք եւ յերիսաւոր
խորհուցուք է առաջաւուցուցուք ։

2. Եւ առնդի գոն յա-
մեայն ուխուէն բա-
րեք եւ ոչ բառութեամբ
զան մասնաւի ի ըստու առա-
ջոց եւ գարմաննեն զա,
ոյլ նիքն կամաւք ի երավք
բանայ զառան ըստու
իւրց եւ զայլի ի մաշակ,
որ արափա առնէ զա, պահ-
պէս եւ բառ սին առքի-
առքի գոն ի զիր բանա-
թարութեան եւ ոչ բառու-
թեամբ մասնաւի ի հայրի
կենդանի բանցն (եւ) իմաս-
տառապահ զաման, ոյլ
նիքն ըլքանան կամաւք
բանայ զառան սկիեաց իւ-
րց եւ ընդունի զառան ի

2. Գոն յաշաբաքի ընթէ
բարեք
Եւ ոչ բառնեն բառ-
նասնաւի ի երայ մարդու
պայեէ ի ճաշակոն:

3. Զորմէ բազումք գու-
հանային, մին միայն տըր-
3. Զորմէ բազումք գու-
հանային մին միայն տըր-

աղքակը Պահպանցա կողմն չէր .
սատանայի յաւըւը նորա .
զի պարագան եւ էշան ի
նմանէ զալսկիրա նորա :
Խորհուրդ ի մէջ ասեաւ
ասէր սատանայ, զի՞ն ինձ
եղուկ եմ ես, զատացին
մարդու խարեցի եւ յանձնա
հութեան զայցայ, արդ եթէ
թոյլ ատա մաս սահանա
նայ յոյժ կորպու իմ, պոյ
լու և ինձ աշխատել առ
կաս մի, եւ յոյժ սպանա
նել զօբ, ու ինչ ոչ
դիմու եթէ յորժամ աշ-
խատէր ամենայն զարըւ-
թեանց իւրզ, ոչ ապրէր
ի բարոյ :

4. Տուր ինձ իշխանու - 4. Տուր ինձ
թիւն ջեռուցանել զնա ի ջեռուցանել զնա ի
բով եւանդեան եւ յուս բով ի՞ւ եւ էրբուղիւ ի՞ւ

1. Պատմ., Հայ. դպրութեան, ը. առա. էջ 712.

տեղ գեց ազդ յոսին ու գոյ ազդ յոսին ու պազ
րազ պարծիք մերկեա ի պարհին
նաևնէ զհավանի նորհաց
բոց եւ տեղիք մը պատճ բա-
մացեցուցից տապալ նե-
րութեանց վառապանան-
թիւն հաւասոց նորա.

տուր ինձ հրաման չնկել տուր ինձ չնկել
զդրիկ իմ եւ խռովիւ զդրիկ իմ եւ խռովիւ
հոգով զիզու մեծ ի վերջ վաճա-
րոյ վաճառականն, եւ աւականին եւ ուժուց ին
տեղիք որդէս ընկնդիցից զարանժամանակով յահ վաճա-
ռոց նորա ի ամենէ ուսա-
տիկ պլաւաց իմովիք յահա-
ռասառան ասասակն նորա-
նորա, տուր ինձ հրաման
հանել զակար իմ որման-
գիսն, եւ տեղիք որդէս
զարհաւեցուցից զհովիւն
խաշաց բաց բազում գայ-
լիք եւ ցաւացից յաւասու-
ազքատաց, տուր ինձ հրա-
ման ժողովի զամանակն
հին իմ եւ տուր չնշ նմա-
մոր զամանակի եւ տեղ-
ջիք որդէս առջ գեազար
խորհրդ նորա եւ քա-
ցաց յահար աշաբակն նո-
րա ու արագ միաբանման
խրոխայր (թ. անու թէն պին-
ան իշխանութիւնն:

Այսշափ արդէն բաւական է ցուցընելու
թէ վանական հաւատաբանթեամբ չէ գործա-
ծած նիրեկ մեկնութիւնը, այլ “ծաղկաբար-
րէն”, կրամառամբու հետ բնագրական փոփո-
խութեամեր ալ ներմանած է մանամբ:

Տաւուցեցոյ եփիքեման այն յառաքերու-
թիւնները, որոնք Պատամառաց գրիին մէջ չեն
պահուած, կարելի է ընդ հանր ապէ ու մաս-
նանշէլ՝ դասական լեզուի առանձնայատուի
նկարագրն նորհիւ, բայց առանց նախագազու-
փար օրինակ մը իրբեւ առաջնորդ աչքի առջեւ-
ունենալու, գուուրին է մասնականորէն զա-
նազաննել եփիքմէ վանականէն. կարելի չէ օրի-
նակի համար վայրկեան մըն իսկ տարակուսիլ
ընդհանապան խասելով հետեւել առջերս
նիրեման սիկրանաւորութեան.

“Էին նորա ուսուերը եւթն եւ գտուերք
երեր (Թ. ա. 2). Զէ զգակ բնոց մասու-
ցանէր հանապազ Սատուծոյ եւ զամակ տարուց
կարմառէն եւուաք իրովիք (թիւ 289 թ. 7).”
“Էին, ասէ Յորոյ եւթն հազար ոչխարաց, (Ա. 3). գառինք նոյս պատառքը Աստուծոյ
եւ գեղին նոյս հանդերձ աղքատաց. “Երէք
հազար ուղարք ունդ”, որ յուղենեւց (այսպէս

թիւ 847, թ. 239 ուղենեւց, թ. 302 ուղե-
նց) նորա (կարդա նոյս) նեռուին մերկեա եւ
ի բռնանց նոյս լուսին պէսոց (բնագիր վեր-
աբառաւեցոց, “Հենդ հարիր լուծ եղանցն
(անդ), որ փաստակէնին ի սերմանիմն ի գարմանն
աղքատաց, “մատակ էշք հինգ հարիրո (անդ),”
ոոք կազաց, որ հանապազ տանէին զնոս ուր
եւ կամին երթաւ. ու տոյր զատացուածն իւր
կերպակը ցեցյ (թ. 847, միւսն. իշեցյ) ... այլ
փոխ ուսու Սատուծոյ ... զի տուր նորո նաւա-
հանգիստ է աեկերծեաց մասց (թ. 847 հորդոյ)
աղքատաց (թ. 289, թ. 8ա): ... Եւ գործք
մեծամեր էին նորա ի վերայ երկրի (անդ).
զուզութիւնն եւ զարդարութիւնն եւ վերկայն-
մբութիւնն առէ գործն մեծամեծն եւ պյլ որ
սոցին նաևն է զոր ըստ կարգի թուեաց. “Աշք
էի կորոց եւ ոոր կատաց, եւ էի հայր ակա-
րաց, բորսակէի զիզակն անիբաւաց (Յ.թ. իթ.
15, 17). իրեւ վորիւն ասիւծն գոշէր արու-
թեամբ (այսպէ թ. 847, միւսն. յորունիւմը)
իւրէն եւ ամենայն անիբաւը իրբու զարդէնս
ցէին (թ. 847, միւսն. երկուք ցորենին) ի բար-
բառոյ նորա. գլէին առաքինութիւնը նորա
զառապայթ աեկեականն (թ. 289, թ. 8բ)

Բայց թէ կրած են այս ընտիր հատուած-
ները մասն ակ ան կրաստումներ ու ետեւառա-
ջութիւններ, գոնէ այնչափ որչափ վերի զու-
գադրութեան մէջ մատանիչը ըլընիք, կրնար
հասասել ապահովապէս, բայց չնըն կրնար
որոցել վերջնականապէս՝ առանց համեմատու-
թեան ուրիշ եղջի մը գյութեան. եւ այս եղրի
պակասը կը ծանրացնէ ու նոյն իսկ կ ամեցանէ,
որչափ կը կարծենք, Վանականի մէկնութեան
մէջէն եփիքեման հատուածները քաղլու հա-
նելու աշխատութիւնը, այս պատճառաւ ա-
այժմ գոնէ կ անտեսնէք այս աշխատութիւնը եւ
կը կնքունանիք Պատճառաց գրիի հատուա-
ծին վրայ:

Որոյնէտեւ ծառընտրի նման գործքի մը
մէջ ամփոփուած է հատուածս, այսու արդէն
յառաջագունէ կրնակը ենթագրել թէ ենթար-
կուած ըլլայ այն վրիպագրութիւններու, յաւե-
լուածներու եւ թերեւ նաեւ կրամառամբերու.
նախակար օրինակն կրուսաը թշլ չի տար
մէջն մատնանշելու հատուածին կրամառամբերը
եթէ ըստ նիբեան կան. Վանական ոչ անչափ
հարազատութեամբ յառաջ բերելով նիբեմի
յանդր իսկերը “ամենացաց իրեւ զձել ու
իրեւ զձել ունէր ինչ բազում, այլ ոչ
յափշատիքը, կը կցէ Ետեւեւալ տողերը. “խու-
ժագուծ է աշխարհն, այլ ընտակ էր տունին,
անապատ էր աշխարհն, այլ պայծառացաւ վարդն,
անծանաթ էր գաւառն, այլ վասն արդարոյն

երեւելի եղեւ քան զամենայն երկիր, եթէ պատուած ծանօթ չըլլար թէ այս ըստ երեւութիւն ընտիր հատուածը կը վերաբերի Հաւսիբոսի, թերեւս շատ զիւրաւ Եփեմի խօսերուն հարազատ շարունակութիւնը համարուեր. ահա Հիւսիբոսի բուն հատուածը, որ ի զոր պիսի որոնենք դասական նկարագիրը. “Խոժադուուժ էր աշխարհն, այլ ընտանի էր տունն, Անապատ էր տիբուն, այլ դաշտ շոյառ վարուի, ամեանօթ էր գտաւան, այլ վան արդարուի քան շոյառոյն է երեւել։” Նշանաւոր յաւելուածներ հատուածին մէջ հաջի թէ գոյսութիւն պիտի ունենան. Պատմաաց Գրքի հեղինակին ու հինգերորդ գալու լեզուներն այնպէս յատկանշական են որ տանց գանգաղելու կրնանք շատ դիւրաւ զանազանել մին միւտէն ու աալ “իրաքանչիւր զիւր, բայց վերջիս հատուածին առանց կապակցութեան բնագրին մէջ մուծուած բեկոր մը կը նշանեմ, որ զժուարաւ ոլ Եփեմի պիտի վերագրուի. ար ենեկոր Յորայ գրու իր. գիւղոյ 17. ծանօթ հատուածն է, որ եօթանանից թարգմանութեան մէջ միյն կայ, հետեւարար զայս մէկնելու ասիթ գժուարաւ պիտի ունենար ասորի Հայրը¹. Ինչ եւ իցէ, որոյն այս է թէ “բայց պարս է գիտել թէ — զիաստորմ ծեան տեսէր, հատուածը “զաստակէր ի գործ արդարութեան եւ սկսան ընթանալ կողմանիցք ձախուն, նախագատութեան հետ բնաւ չի կապուիր, եթէ գուրս վարենք այս առանձնակաց հատուածը, այն ատեն “Առանձին եմուա ի պատերազմ ընդ Յորայ, յաջորդող հատուածը սեպարի կը զօտուի “սկսան ընթանալ կողմանիցք ձախուն, կանոնով նախագատութեան հետ ։ Գալով վիզագարութիւններուն, զանոնք մեծաւ մասամբ ուղղելու համար մեծ ծառայութիւն կը մատուցանն մոզի առամդրելի կրկին ճենագիրները (թիւ 47 եւ 305), որոնց փափոխ բաղդատութեամբ կը զգենու մասամբ հատուածին իւր նախնագոյն նկարագիրը. բայց պէսք է շեշտել մասնաւորապէս թէ թիւ 47 (= A) աւելի հաւատարիմ մնացած եւ աւելի ինաւելու օրինակած է իւր բնագիրը քան թիւ 305 (= B), նիշպէս քանի

¹ Եփեմէր յաւարէն էր գիւրեր. „Die Frage, ob er (Ephraim) des Hebräischen und des Griechischen kundig gewesen, dürfte zu verneinen sein. Die gelegentlichen Angaben über den hebräischen Text und die griechisch-alexandrinische Übersetzung scheinen auf Randglossen der syrischen Übersetzung und auf mündliche Mitteilungen Kundiger zurückzugehen.“ Варденхевер, Patrologie 1910, cf. 337.

մը օրինակներով կարելի է խկոյն տեսնել. այսպէս Եր կարդայ, թիւ 20բ “քաջալուկը եւ խրախոյն նահատով, որ գեռ ի մարթի կան”, այս հատուածը Ա կընթեռնու “քաջալուկը եւ խրախոյն նահատով աց պահ որ թիւ 35ա. — Եր, թիւ 22ա բազում իրախան անդրէնն, այս անդրոյ բառը կը արզաքանի Ա, թիւ 37բ “բազում ի բորստամ իրախանուայ (ր) անաւրէնն, — Եր, թիւ 23ա, “ող ու շրջն Հնարագէտը,.. = Ա “Հ ու ա որսոր գը իմ Հնարագէտը..” — բառամասնիկներու վիպակաւոր նման բաժանում մըն ալ կը ներկայացրեն Եր, անդ. “այլ հետց չոր է, զի (զ)բազում ման խարէ, որուն նախնագոյնն է Ա, թիւ 39ա. “այլ մէ զ այն չար է, զի բաշտան խարէն. — չի եւ չի յարանման շփոթում է նաև հետեւեալ. Եր, թիւ 23բ. “գեեաց զնեսու իւր գիւղուն, որ բնականարար պիտի ըլլայ “գէ գ ե ալուն, այսպէս Ա, թիւ 39ա. — Եր, թիւ 23ը “Կերպունցէնք ի մի կողմն, նախագատութիւնը Առով կողմանի մէ ասպատակեց էք, թիւ 39բ, եւ այն:

Այս բացատիկ ընտրի ընթերցումները տեսնելէն եաբը աւելորդ է նկատել իսկ տալ թէ մեր հրատարակութեան նախրիմը պիտի կազմէ թիւ 47 ձեռագիրը, որուն փոքրիկ գրիպակներն ու եղծումները բնագրին ասկ ծանօթութիւններու մէջ պիտի ուղղագրուին. Տոս կը հաջորդեմ միյն հետեւեալ կարեւոր սրբագրութիւնները եւ դիտողութիւնները. Եր, թիւ 20ա, “իւրեւ եւ գուրք, տարադէեա ընթերցուածը Ա կը կարդայ “իւրեւ եւ գուրք,.. թիւ 24ը, զօր ըստ օրինի կը կարդամ “կէ բ այք.” — “Այր մի եր յերէր յօն (Յէ. Ա. 1), այսին է դուռու յերէր ։ Եւթանասնից թարգմանութիւնը Յոր Յոր Յորայ սոյն հատուածը կը նմիթունու “յւլսիս աշխարհի, (= էն Խարք ոդ Ածուննէ), իսկ ասորին յաւ, ձախ, որով նկրեմ բնագրին “Օծ զ կընթեռնում “Ուեն (= յաւ) եւ ոչ թէ Ածն, Ստեփանոս Սիւնեցի յայսապէս կը գործածէ Եփեմի այս մէկնու. Թիւնը գրելով “Այր մի եր յօն եւ է դուռու յերէր Յոսիս աշխարհի, որում անոն էր Յոր (Յէ. Ա. 4ին). թիւ 47. թիւ 4բ Սոյն պատմանուու Միւնունն եւ ուղիւն Յաւ (Յաւ)։” — “ի նորա իւրցոյն կամ մըլրեալք,” Ա, թիւ 36ա, Եր, թիւ 21բ. այս յայսապէս եղծուած բառը

+ չման. Տաշտան, Յուցակ, կը 216.

